

Functie omschrijving Mentorschap

Inleiding

De omschrijving van de taken van de mentor in de wet Mentorschap geeft niet altijd een volledige concrete steun bij de soms ingrijpende beslissingen die een mentor kan of moet nemen. Dit betreft bijvoorbeeld de keuze van een woonvorm, het instemmen met een zorgplan of het staken van een medische behandeling. In onderstaande functieomschrijving wordt met de ervaringen van mentoren uit het veld uitgebreider ingegaan op de taken, verantwoordelijkheid en bevoegdheid van een mentor.

Taken mentor

De mentor is onder verantwoordelijkheid van de kantonrechter en binnen de grenzen van de wet¹ belast met de persoonlijke vertegenwoordiging en belangenbehartiging van betrokkene op het gebied van verzorging, verpleging, behandeling en begeleiding.

De mentor waakt actief over de belangen van de betrokkene en stemt de belangenbehartiging af op diens behoefte en mogelijkheden. Afhankelijk van de mogelijkheden van betrokkene treedt de mentor ondersteunend, begeleidend, plaatsvervangend of vertegenwoordigend op. Hij doet dit met respect, met inachtneming van het zelfbeschikkingsrecht van betrokkene en neemt daarbij de godsdienstige gezindheid, levensovertuiging en culturele achtergrond van betrokkene als uitgangspunt.²

De mentor neemt beslissingen op het persoonlijke vlak en heeft bij het vervullen van die taak de plicht om de betrokkene zoveel mogelijk zelf te laten beslissen en om diens zelfstandigheid te bevorderen. Tenzij uit wet of verdrag anders voortvloeit, is betrokkene tijdens het mentorschap onbevoegd rechtshandelingen te verrichten in kwesties van zijn verzorging, verpleging, behandeling en begeleiding. De mentor kan betrokkene toestemming geven om deze handelingen wel zelf te verrichten.

Ook op andere gebieden op het persoonlijke vlak heeft de mentor de taak om de belangen van betrokkene te bewaken en hem raad te geven. Het zou bijvoorbeeld kunnen gaan over de vraag of een echtscheiding moet worden aangevraagd of over de omgang met bepaalde mensen. De mentor kan zich mengen in een relatie van de betrokkene als deze een duidelijk negatief effect op hem heeft. De mentor kan de hulpverlener in dat verband instructies geven.

Welke deeltaken vloeien voort uit bovenstaand takenpakket?

De deeltaken worden hier niet uitputtend beschreven, omdat deze afhankelijk zijn van de lichamelijke en geestelijke conditie van de cliënt. Ook zijn de deeltaken afhankelijk van de woonsituatie. Onderstaande taken kunnen als voorbeeld worden beschouwd.

De mentor...

- Bezoekt de cliënt regelmatig (minimaal 1x per maand) om deze zo goed mogelijk te leren kennen, een vertrouwensrelatie op te bouwen en om te kijken of de zorg rondom de betrokkene goed is geregeld
- Bevordert dat de cliënt rechtshandelingen en andere handelingen zelf verricht en zelfstandig optreedt, indien hij daartoe in staat is
- Betreft de cliënt zoveel mogelijk bij de uitvoering van zijn taken
- Ondersteunt of vertegenwoordigt de cliënt bij besprekingen over het zorgplan van de cliënt
- Neemt deel aan de periodieke zorgplanbespreking van de cliënt
- Neemt, indien mogelijk samen met de cliënt, besluiten over de benodigde verzorging, verpleging, behandeling en begeleiding
- Ziet erop toe dat het zorgplan volgens de afspraken wordt uitgevoerd
- Onderhoudt de direct uit het mentorschap voortvloeiende interne en externe contacten met onder andere familieleden, behandelaars, zorg- en dienstverleners en de bewindvoerder
- Ziet erop toe, dat de cliënt de zorg krijgt waar hij recht op heeft

- Houdt een verslag bij van de taken die hij in zijn functie als mentor heeft verricht

Verantwoordelijkheden mentor

De mentor dient zich te gedragen als een goed mentor.³ De kantonrechter kan hem oproepen om mondeling en/of schriftelijk over zijn handelen rekening en verantwoording af te leggen (dit gebeurt echter zelden).

De mentor houdt een verslag bij van de bezoeken aan cliënt, overlegmomenten met cliënt en andere bij de zorg betrokken personen (behandelaars, verzorging, financieel vertegenwoordiger e.d.) met als inhoud het gevolgde beleid en de daarop betrekking hebbende besluitvorming.

Een mentor zal met de cliënt of met diens financiële vertegenwoordiger moeten overleggen of het inkomen of het vermogen van de cliënt een uitgave voor de zorg toelaat.⁴ Afspraken over maximale bedragen per uitgave zijn gebruikelijk. Zo nodig kijkt de mentor en/of de bewindvoerder of de uitgave wordt gedekt door een verzekering of de bijzondere bijstand.

Verder heeft de mentor de plicht om belanghebbenden op de hoogte te brengen van het bestaan van het mentorschap van cliënt, bijvoorbeeld de hulpverleners.

Bevoegdheden mentor

De bevoegdheden van een mentor liggen op het persoonlijk vlak. Degene die een mentor heeft, blijft op vermogensrechtelijk gebied handelingsbekwaam en kan in principe zelf zijn financiële zaken behartigen. Als cliënt door zijn ziekte ook op dit terrein zaken niet meer kan behartigen, dan moet voor hem een onder bewindstelling worden aangevraagd.

De mentor heeft verder alle bevoegdheden die hij in het belang van zijn taak nodig heeft. Dat kan ook over feitelijke dingen gaan, zoals het inzien van een dossier. De instelling is verplicht de mentor inzage te geven in rapportages over de cliënt en de mentor bij beslissingen te betrekken.

De mentor mag instemmen met het zorgplan of behandelingsplan, met uitzondering van hoogst persoonlijke aangelegenheden die daarin zijn opgenomen, zoals levensbeëindiging van cliënt. In een dergelijke situatie heeft datgene wat de mentor zegt de status van advies. De mentor treedt op wanneer hij meent dat in de zorg fouten gemaakt (dreigen te) worden.

Voor zijn taakuitoefening heeft de mentor, na benoeming, geen machtiging nodig van de kantonrechter. Als de mentor niet zeker is van zijn zaak en hij kan zich niet laten machtigen door de cliënt, dan kan hij de kantonrechter altijd raadplegen in aangelegenheden van ingrijpende aard.

Samenvattend heeft de mentor het recht (de bevoegdheid)...

- De cliënt te stimuleren zelf rechtshandelingen te verrichten op het moment dat de cliënt op dit gebied (nog) handelingsbekwaam is
- Op mondelinge/schriftelijke informatie over de cliënt en inzage in het zorgdossier⁵
- Deel te nemen aan de periodieke cliëntbespreking over de betrokkene
- Indien nodig andere zorg of huisvesting voor de betrokkene te regelen⁶
- Een relatie de toegang tot betrokkene te ontzeggen als deze relatie een gevaar oplevert voor het welbevinden van betrokkene
- Toestemming te geven of te weigeren m.b.t. een behandelingsovereenkomst of een behandeling
- Namens betrokkene een klacht in te dienen bij de klachtencommissie van hulpverlener of hulpverlenende organisatie
- Zitting te nemen in de cliëntenraad van de instelling waarin betrokkene verblijft
- Namens betrokkene een rechtszaak aan te spannen, bijvoorbeeld bij nalatigheid van de hulpverlenende instanties, bij nalatigheid van de zorgverlener of als de cliënt niet de zorg krijgt waarop hij recht heeft.

De bevoegdheden van de mentor worden beperkt door:

- De professionele standaard van een arts. De arts moet zich gedragen als goed hulpverlener en heeft zijn eigen professionele verantwoordelijkheid, die wordt getoetst aan de professionele standaard.⁷
- Verzet van de cliënt tegen een verrichting van ingrijpende aard. De verrichting kan dan alleen worden uitgevoerd indien nodig om ernstig nadeel /gevaar voor de cliënt te voorkomen.⁸
- Uitsluiting bij wet, verdrag of hoogstpersoonlijke handelingen. Voorbeelden zijn: het vragen om euthanasie, onvrijwillige opname en het opmaken van een testament.
- De eigen autonomie van de cliënt. Goed mentorschap houdt in dat de mentor de cliënt zelf de besluiten laat nemen waartoe hij nog in staat is.

Verwijzingen:

1. Wet Mentorschap (in BW= Burgerlijk Wetboek), Wet Geneeskundige behandelingsovereenkomst, Wet Bijzondere Opnemingen psychiatrische Ziekenhuizen, Wet Klachtrecht Cliënten Zorgsector, Wet bescherming Persoonsgegevens.
2. Voor de leesbaarheid is alleen de mannelijke vorm gebruikt, vanzelfsprekend kan overal waar 'hij' of een afgeleide daarvan staat ook 'zij' worden gelezen.
3. Artikel 1: 454 lid 1 BW: taken mentor; tevens gedragscode mentoren.
4. Artikel 1: 458 BW.
5. Artikel 7: 465 lid 2 BW: vertegenwoordiging en artikel 450 lid 3 BW: toestemmingsvereiste.
6. Indien hiervoor kosten gemaakt moeten worden, overlegt de mentor met de bewindvoerder.
7. Artikel 7: 453 BW: goed hulpverlenerschap.
8. Artikel 7: 465 lid BW, en BOPZ, artikel 38 lid 5.

Gedragscode

1. Algemene houding

Het kenmerk van het mentorschap is: het behartigen van de persoonlijke belangen van de cliënt op het gebied van behandeling, verpleging, verzorging en begeleiding, met inachtneming van het recht op zelfbeschikking van de cliënt. De mogelijkheid tot zelfbeschikking van de cliënt staat bij het handelen van de mentor altijd centraal. Alleen in situaties, waarin de cliënt zelf geen beslissing kan nemen, treedt de mentor op in zijn plaats. De mentor gedraagt zich als goed vertegenwoordiger. Hij ziet erop toe dat het mentorschap zo min mogelijk ingrijpt in het privé-leven van de cliënt. De mentor let erop, dat besluiten over diens persoonlijke aangelegenheden zoveel mogelijk samen met de cliënt of in zijn geest worden genomen. De achtergrond, de levensbeschouwing, de normen en waarden en de wensen van de cliënt staan hierbij centraal. De mentor houdt geheim wat hem gedurende de uitvoering van zijn taak is toevertrouwd wat daarbij als geheim te zijner kennis is gekomen of waarvan hij het vertrouwelijke karakter moet begrijpen. Hij vertelt niets zonder toestemming van de cliënt door aan derden.

2. Houding ten opzichte van cliënten

De mentor benadert de cliënt met respect. Hij dringt niet verder door tot de privé-sfeer dan in het kader van het mentorschap nodig is.

De mentor respecteert de autonomie van cliënt en laat deze waar mogelijk zelf besluiten nemen of handelend optreden.

De mentor neemt het verzet van een cliënt tegen een behandeling altijd serieus. Hij zal proberen de achtergrond van dit verzet te achterhalen, bijvoorbeeld angst, (oorlogs)verleden, levensbeschouwing, (vroegere) opvattingen, normen en waarden en op grond daarvan pas een besluit nemen.

3. Houding ten opzichte van hulpverlenende instanties en hulp-, zorg- en dienstverleners

De contacten tussen de mentor, de hulpverleners en de hulpverlenende instellingen dienen zakelijk te zijn en te blijven. De bemoeienis van de mentor is steeds gerelateerd aan zijn functie en strekt niet verder dan voor een goede vervulling van deze functie nodig is.

De mentor brengt duidelijk in woord en daad tot uiting dat hij optreedt voor en namens de cliënt. Alle schijn van belangenverstrengeling dient te worden voorkomen.

De mentor benadert de instellingsmedewerkers en andere zorg- en dienstverleners met respect.

De mentor bewaakt de zorg en de kwaliteit van de zorg actief. Bij klachten over de behandeling, de zorg, de verpleging en of de begeleiding, vertegenwoordigt de mentor zijn cliënt.

4. Houding ten opzichte van de familie van de cliënt

De mentor gedraagt zich respectvol naar familieleden van de cliënt.

5. Houding ten opzichte van de bewindvoerder

De mentor houdt er rekening mee dat de bewindvoerder een eigen verantwoordelijkheid heeft met betrekking tot de financiële belangenbehartiging van zijn cliënt. Bij het doen van uitgaven ten behoeve van de cliënt dient de mentor zorgvuldig te handelen.

In aangelegenheden van verzorging, verpleging, behandeling en begeleiding is de mentor ook voor vermogensrechtelijke kanten, met uitsluiting van de bewindvoerder, bevoegd om op te treden voor de cliënt.

6. Houding ten opzichte van de kantonrechter

De mentor houdt er rekening mee dat hij door de kantonrechter opgeroepen kan worden om zich te verantwoorden over zijn optreden als mentor. De mentor is verplicht om aan de oproeping van de kantonrechter gehoor te geven.

De mentor laat zich door de kantonrechter machtigen als hij in rechte voor betrokkene wil optreden.